

Kirje hyvinvointialueille ja kunnille niiden tehtävistä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden lasten ja nuorten palveluiden järjestämisessä

Työ- ja elinkeinoministeriö sekä sosiaali- ja terveysministeriö ohjeistavat tässä kirjeessä alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden lasten ja nuorten siirtymisestä vastaanottopalveluista kuntien ja hyvinvointialueiden palveluihin. Kirjeessä kuvataan eri viranomaisten vastuita alaikäisenä ilman huoltajaa tulleiden palveluiden järjestämisessä sekä palveluihin liittyviä prosesseja. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleet lapset ja nuoret ovat erityisen haavoittuva ryhmä. Kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) 27 ja 28 §:ssä säädetään heidän asumisensa ja tukensa järjestämisestä. Lisäksi jossain tilanteissa sovelletaan lastensuojelulakia (417/2007).

Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleella lapsella tai nuorella tarkoitetaan kotoutumislain mukaan alaikäisenä Suomeen ilman huoltajaa tullutta henkilöä, jolle on myönnetty oleskelulupa hänen haettuaan Suomessa alaikäisenä kansainvälistä suojelua, joka on kiintiöpakolainen taikka joka saa tilapäistä suojelua ja jolla on kotikuntalain (201/1994) mukainen kotikunta. Lapsella tarkoitetaan alle 18-vuotiasta ja nuorella 18–24 -vuotiasta. Lapsi tai nuori on kansainvälistä suojelua hakevan vastaanotosta sekä ihmiskaupan uhrin tunnistamisesta ja auttamisesta annetussa laissa (746/2011, jäljempänä vastaanottolaki) tarkoitettujen vastaanottopalveluiden piirissä ennen kuin hän saa kansainvälisen suojelun oleskeluluvan taikka tilapäistä suojelua saava lapsi tai nuori saa kotikunnan.

Kotikunnalla tarkoitetaan kotikuntalain (201/1994) 2 §:n mukaista kotikuntaa. Kotikunta merkitään Väestötietojärjestelmään. Kuntapaikalla tarkoitetaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (jäljempänä ELY-keskus) ja kunnan kotoutumislain 41 §:ssä tarkoitettuun sopimukseen perustuvaa kunnan ilmoitusta valmiudesta järjestää asunto, vastaanotto ja palvelut sekä ottaa kuntaan osoitettava maahanmuuttaja vastaan 5 luvussa tarkoitettussa kuntaan osoittamisen menettelyssä.

1. Vastaanottopalveluista kuntaan siirtyminen ja kuntaan osoittaminen

Kansainvälistä suojelua alaikäisenä hakenut ja ilman huoltajaa tullut lapsi tai nuori siirtyy vastaanottopalveluista kuntaan saatuaan oleskeluluvan. Tilapäistä suojelua saava alaikäisenä ilman huoltajaa tullut lapsi tai nuori siirtyy kuntaan, kun on hakenut kotikuntaa ja saanut kotikuntamerkin Västötietojärjestelmään. Tilapäistä suojelua saavilla henkilöillä on mahdollisuus hakea kotikuntaa oleskeltuaan Suomessa 12 kuukautta, mutta he voivat halutessaan jäädä vastaanottopalveluiden piiriin.

Maahanmuuttovirasto on ohjeistanut tarkemmin vastaanottokeskusten tehtävistä vastaanottopalveluiden päättyessä ja kuntaan siirtymisessä (ks. liite 1).

Lähtökohtaisesti jokaisen ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen tai nuoren kuntaan siirtyminen pyritään toteuttamaan osoittamalla hänet kuntapaikalle. Näin varmistetaan, että kaikilla viranomaisilla, joille kuuluu heidän tukeensa liittyviä tehtäviä, on tieto kuntaan siirtymisestä.

Kun alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tullut lapsi tai nuori saa oleskeluluvan tai tilapäistä suojelua saava lapsi tai nuori hakee kotikuntaa, hakee vastaanottokeskus kuntapaikkaa lapselle tai nuorelle ELY-keskukselta. ELY-keskus ja kunta sopivat kuntapaikasta. Kunnan on kuultava hyvinvointialuetta ennen kuntaan osoittamista. Kuulemisen tarkoituksena on varmistaa kunnan ja hyvinvointialueen yhteydenpito ja yhteistyö ennen kuntapaikalle osoitettavan henkilön saapumista kuntaan. Kunta ja hyvinvointialue sopivat keskinäisesti kuulemiseen liittyvistä käytännöistä.

Kun kyse on alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleesta lapsesta, hänen asumisensa järjestämisestä vastaa hyvinvointialue. Kotoutumislain 28 §:ssä säädetään perheryhmäkodeista ja muista asumisyksiköistä. Sen mukaan ELY-keskus, kunta ja hyvinvointialue sopivat lapsen sijoittamisesta tällaiseen yksikköön. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen kohdalla kuntapaikan myöntämisen ja perheryhmäkotiin sijoittamisen prosesseissa on syytä tehdä yhteistyötä, jotta siirtyminen kuntaan ja perheryhmäkotiin tapahtuu sujuvasti. Lisää tietoa ilman huoltajaa tulleen kuntaan siirtymisestä liitteessä 1 Kuntapaikan hakeminen tilapäistä suojelua saavalle alaikäiselle.

Vastaanotto-prosessin aikana täysi-ikäistyneelle ilman huoltajaa maahan tulleelle haetaan aina kuntapaikkaa asumismuodosta riippumatta, jotta varmistetaan siirtyminen tarvittavien kotoutumislain 27 ja 28 §:n mukaisten tukitoimenpiteiden piiriin. Kotikunnan saamisen jälkeen kansainvälistä tai tilapäistä suojelua saava henkilö siirtyy kunnan ja hyvinvointialueen palveluiden piiriin. Ilman huoltajaa maahan tullut täysi-ikäistynyt nuori voi kuitenkin valita muuttaa kuntaan myös itsenäisesti. Hyvinvointialueen ja kunnan on järjestettävä palvelut alueellaan asuville kuntalaisille (yksilöllisen tarpeen mukaisesti) riippumatta siitä, onko heillä kotoutumislain mukainen kuntapaikka.

Oleskeluluvan saaneelle ilman huoltajaa saapuneelle lapselle tai nuorelle haetaan kotikunnan rekisteröintiä Digi- ja väestötietovirastosta vasta sen jälkeen, kun ELY-keskus on tehnyt kuntaan osoittamisen.

Jos lapsen etu ja tilanne huomioiden on tarkoituksenmukaista, että lapsi muuttaa kotikuntamerkinään saatuaan yhteiseen asuntoon sukulaisten kanssa tai jatkaa asumista yksityismajoituksessa,¹ jossa hän on

---

¹ Yksityismajoitus on vastaanottolaisissa tunnustettu asumismuoto, jossa kansainvälistä suojelua hakeva tai tilapäistä suojelua saava järjestää majoituksensa itse. Ilman huoltajaa maahan tullut alaikäinen voi vastaanottolain 18 §:n mukaan majoittua myös yksityismajoituksessa. Tämä tarkoittaa esimerkiksi majoittumista sukulais- tai tuttavaperheen kanssa. Alaikäinen voi majoittua sukulaisten kanssa myös aikuisten tai perheiden vastaanottokeskuksessa, mutta tällöin kyse ei ole yksityismajoituksesta. Alaikäisyksikön johtaja päättää ilman huoltajaa olevan lapsen siirtymisestä yksityismajoitukseen kuultuaan lasta ja hänen edustajaansa sekä vastaanottokeskuksen sosiaalityöntekijää. Alaikäisyksikkö ilmoittaa alaikäisen yksityismajoituksesta asuinpaikan hyvinvointialueelle tai Helsingin kaupungille. Tätä prosessia kuvataan tarkemmin kirjeen osiossa 2.2.

asunut ennen oleskeluluvan tai kotikunnan saamista, hänelle haetaan silti kuntapaikkaa. Jos kunta ei myönnä kuntapaikkaa, on olennaista varmistaa, että sekä hyvinvointialue että kunta saavat muulla tavoin tiedon lapsen siirtymisestä kuntaan. Mikäli lapsi siirtyy sukulaisten kanssa itse järjestettyyn asuntoon tai lapsen yksityismajoituksessa asumisesta ei ole merkitty hyvinvointialueen rekisteriin (lastensuojelulain 81 §:n 4 mom.) on toimittava lastensuojelulain 81 §:n edellyttämällä tavalla. Lastensuojelulain yksityisesti sijoitettujen lasten hoidon valvontaa koskevan säännöksen (81 §) mukaan lapsesta, jonka muu kuin hyvinvointialue on sijoittanut pysyväisluonteisesti yksityiskotiin, on viipymättä ilmoitettava hyvinvointialueelle.

Hyvinvointialueen ja kunnan on oltava tietoisia alueellaan asuvista ilman huoltajaa maahan tulleista alaikäisistä ja tarjottava heille tarpeelliset palvelut riippumatta siitä, onko heidät osoitettu kotoutumislain nojalla kuntapaikalle. Ilman huoltajaa oleva alaikäinen voi siirtyä muusta asumismuodosta myöhemmin myös perheryhmäkotiin, jos hyvinvointialue katsoo sen olevan lapsen tuen tarpeiden ja hänen etunsa mukaista. Kunta ja hyvinvointialue tekevät yhdessä alaikäisenä ilman huoltajaa tulleele alaikäisen kotoutumissuunnitelman. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleeille lapsille ja nuorille tehdään kuntaan siirtymisen yhteydessä myös sosiaalihuoltolain (1301/2014) 36 §:n mukainen palvelutarpeen arviointi.

Kotoutumislain 27 §:n mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tullut lapsi tai nuori voi olla tukitoimenpiteiden piirissä, kunnes hän täyttää 25 vuotta tai kunnes hänellä on huoltaja Suomessa. Kotoutumislain mukaisia tukitoimenpiteitä voivat olla esimerkiksi asumispalvelut, aikuistumisen tuki ja muut ilman huoltajaa tulleeille lapsille ja nuorille tarpeelliset sosiaalihuollon palvelut. Kunta vastaa peruspalveluiden (mm. koulu, nuoriso-, vapaa-aika-, liikunta- ja kulttuuripalvelut) tarjoamisesta alaikäisenä ilman huoltajaa tulleeille lapsille ja nuorille.

2. Alaikäisenä ilman huoltajaa tulleen lapsen asuminen

Kotoutumislain 27 §:n mukaan alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen hoiva, huolenpito ja kasvatusta järjestetään perheryhmäkodissa tai tuetun perhesijoituksen avulla taikka muuten tarkoituksenmukaisella tavalla. Asumisen järjestämisestä vastaa hyvinvointialue, joka voi kotoutumislain 28 §:n nojalla perustaa lapsille ja nuorille tarkoitetun perheryhmäkodin tai muun asuinyksikön.

2.1. Perheryhmäkodin perustaminen ja yhteistyö toimijoiden välillä

ELY-keskus sopii perheryhmäkotien ja muiden asumisyksikköjen perustamisesta hyvinvointialueen kanssa tarpeen mukaan. Hyvinvointialueen on kuultava kuntaa ennen perheryhmäkodin tai muun asuinyksikön perustamista. Jos alueelle perustetaan Maahanmuuttoviraston toimesta ryhmäkoti ilman huoltajaa tulleeille alaikäisille turvapaikanhakijoille, voi olla lasten ja nuorten edun mukaista perustaa perheryhmäkoti oleskeluluvan saaneille alaikäisille samalle paikkakunnalle, jotta turvataan lasten arjen pysyvyys ja kotoutumisen edistyminen esimerkiksi koulujen, harrastusten ja sosiaalisten suhteiden näkökulmasta.

Valtio korvaa kotoutumislain 49 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaisesti perheryhmäkotitoiminnasta aiheutuneet kustannukset hyvinvointialueelle. ELY-keskus seuraa perheryhmäkodin toimintasuunnitelmaa ja taloustoteutuksia. Lisää tietoa perheryhmäkodin perustamisesta liitteessä 2 Perheryhmäkodin edellytykset

ja toiminta 2023 - tietoa hyvinvointialueille ja kunnille. Hyvinvointialueen on mahdollista hakea korvauksia myös muista kotoutumislain mukaisista tukitoimenpiteistä aiheutuneisiin kustannuksiin.

ELY-keskus, hyvinvointialue ja kunta sopivat lasten ja nuorten sijoittamisesta yksiköihin sekä kotoutumista edistävien palvelujen järjestämisestä. Asiakasohjaus perheryhmäkotiin tapahtuu ELY-keskuksen koordinoimana. Ryhmäkodit lähettävät ELY-keskukselle kuntasijoitushakemukset, jotka ELY-keskus perheryhmäkodin paikkatilanteen ja kuntasijoitushakemuksessa mainitut tiedot huomioiden osoittaa kuntaan ja hyvinvointialueelle.

Perheryhmäkodin perustamisen yhteydessä on huomioitava myös perheryhmäkodista täysi-ikäistyvät nuoret ja heidän asumisensa järjestäminen sekä itsenäistymisen tukeminen. Esimerkiksi perheryhmäkodin yhteyteen perustettavasta itsenäistymisasunnosta voi olla merkittävää hyötyä, kun nuori harjoittelee itsenäistä elämää.

Edellä tarkoitettujen korvausten edellytyksenä on ELY-keskuksen päätös. Kustannukset korvataan enintään kymmeneltä vuodelta henkilön ensimmäisestä kotikuntamerkinnästä. Korvauksia on haettava kehittämis- ja hallintokeskukselta viimeistään kahden vuoden kuluttua sen kalenterivuoden päättymisestä, jonka aikana tapahtuneesta toiminnasta korvausta haetaan.

Lisätietoja: Työ- ja elinkeinoministeriön ohje kotoutumisen edistämisestä annetun lain (1386/2010) mukaisten kustannusten korvaamisesta kunnille ja hyvinvointialueille, saatavilla: <https://www.finlex.fi/fi/viranomaiset/normi/540001/49277>.

2.2. Ilman huoltajaa maahan tulleen majoittuminen sukulais- tai tuttavaperheen kanssa

Erityisesti tilapäistä suojelua saavien lasten kohdalla on yleistä, että lapsi asuu vastaanottovaiheessa vastaanottokeskuksessa sukulais- tai tuttavaperheen kanssa. Vastaanottolain 18 §:n mukaan ilman huoltajaa maahan tullut alaikäinen voi myös majoittua yksityismajoituksessa esimerkiksi sukulaisperheen luona. Lain 18 §:n 2 momentin mukaan vastaanottokeskuksen tulee ilmoittaa hyvinvointialueelle lapsen yksityismajoituksesta.

Ilmoituksen saatuaan hyvinvointialueen on selvitettävä, sopiiko yksityiskoti olosuhteiltaan lapsen hoitoon ja kasvatukseen, kykeneekö lapsen luokseen ottanut henkilö huolehtimaan lapsesta sekä onko sijoitus lapsen edun mukainen. Sijoituksen hyväksymisestä on tehtävä päätös. Hyvinvointialueen on tuettava tarvittaessa hoitajaa järjestämällä lastensuojelun avohuollon tukitoimia lapsen hoidon ja kasvatuksen edistämiseksi. Hyvinvointialueen velvollisuuksia lastensuojelulain 81 §:n osalta kuvataan tarkemmin kirjeen osiossa 4.

Kun lapsi on saanut oleskeluluvan tai tilapäistä suojelua saava lapsi kotikunnan, hyvinvointialue arvioi osana lapselle tehtävää palvelutarpeen arviointia, onko lapsen edun mukaista jatkaa asumista yhdessä sukulaisten tai muiden tuttavien kanssa yksityismajoituksessa. Selvitys tulee tehdä henkilön siirtyessä kuntalaiseksi ja hyvinvointialueen palveluihin, vaikka vastaanottokeskus olisi aiemmin hyväksynyt yksityismajoituksen.

2.3. Ilman huoltajaa maassa olevan lapsen tuettu perhesijoitus ja perhehoito

Tuetun perhesijoituksen sisältöä ei ole määritelty kotoutumislaisissa tarkemmin. Tuettu perhesijoitus on erotettava perhehoitolaissa (263/2015) tarkoitetusta perhehoidosta, jota hyvinvointialue voi järjestää sosiaalihuollon palveluna. Kotoutumislain piirissä olevien lasten perhehoitoa sosiaalihuollon palveluna on kehitetty esimerkiksi Länsi-Uudenmaan hyvinvointialueen toimesta ja mallista on saatavissa tietoa kotoutumista tukevan perhehoidon käsikirjasta².

Perhehoitajan kelpoisuudesta säädetään perhehoitolain 6 §:ssä. Perhehoitajaksi voidaan hyväksyä henkilö, joka koulutuksensa, kokemuksensa tai henkilökohtaisten ominaisuuksiensa perusteella on sopiva antamaan perhehoitoa. Lisäksi perhehoitajaksi aikovan henkilön on suoritettava tehtävän edellyttämä ennakkovalmennus.

Hyvinvointialueen tehtävänä on arvioida, onko henkilö, jonka luona lapsi on asunut yksityismajoituksessa esimerkiksi vastaanottopalveluiden aikana, soveltuva perhehoitajaksi ja suorittamaan tehtävässä edellytetyn koulutuksen. Perhehoitoa järjestettäessä on toimittava perhehoitolaissa edellytetyllä tavalla.

2.4. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen nuoren asuminen

Mikäli alaikäisenä ilman huoltajaa tulleella, täysi-ikäistyneellä nuorella on sosiaalihuoltolain mukaisen palvelutarpeen arvioinnin perusteella tarvetta tuetun asumisen palveluihin, hyvinvointialueen on tarjottava niitä sosiaalihuoltolain mukaisesti.

3. Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleen lapsen edustaminen

Vastaanottolain 39 §:n mukaan kansainvälistä suojelua hakevalle, tilapäistä suojelua saavalle ja sellaiselle ihmiskaupan uhriksi joutuneelle lapselle, jolla ei ole oleskelulupaa, määrätään viivytyksettä edustaja, jos lapsi on Suomessa ilman huoltajaa tai muuta laillista edustajaa. Usein sama edustaja jatkaa lapsen edustajana myös sen jälkeen, kun lapsi on siirtynyt kuntaan saatuaan oleskeluluvan taikka tilapäistä suojelua saavan lapsen ollessa kyseessä kotikunnan. Kiintiöpakolaisena tulleelle lapselle sekä muulle ilman huoltajaa olevalle lapselle, jolla ei vielä ole edustajaa, määrätään edustaja kotoutumislain 56 §:n mukaan.

Edustajan tehtävänä on varmistaa, että lapsen etu tulee huomioiduksi erilaisissa tilanteissa. Lapselle määrätty edustaja käyttää puhevaltaa kaikissa lapsen henkilöä ja varallisuutta koskevissa asioissa, kuten perheenyhdistämisen edistämässä tai alaikäisen jatkolupien hakemisessa. Edustaja käyttää myös huoltajan puhevaltaa lapsen kotoutumiseen, koulutukseen sekä sosiaali- ja terveydenhuoltoon ja muihin asioihin liittyvissä keskeisissä kysymyksissä. Edustajan on tarvittaessa avustettava lasta yhteyden pitämisessä lapsen Suomessa tai muualla oleviin sukulaisiin.

---

² Alaikäisenä ilman huoltajaa maahan tulleiden perhehoidon käsikirja (luvn.fi)

Edustaja voi käynnistää lapsen perheen jäljittämisen Suomen Punaisen Ristin henkilötiedustelun kautta, jos lapsella ei ole tarkkaa tietoa perheensä olinpaikasta eikä yhteystietoja perheen tavoittamiseksi. Hänen tulee mahdollisuuksien mukaan neuvotella lapsen tulevaisuudesta lapsen sukulaisten tai sen yhteisön edustajien kanssa, johon lapsi tuntee kuuluvansa.

Edustajalla on läsnäolo-oikeus kaikissa suunnittelu- ja päätöksentekoprosesseissa, mukaan lukien valitusasioiden käsittelyissä, hoitojärjestelyissä ja toimissa, joissa pyritään etsimään pysyvää ratkaisua lapsen tilanteeseen. Tässä yhteydessä edustajan tulee varmistaa lapsen edun turvaaminen ja se, että lapsen oikeudelliset, sosiaaliset, terveydelliset, henkiset, aineelliset ja koulutukselliset tarpeet katetaan asianmukaisesti muun muassa siten, että edustaja toimii yhteyshenkilönä lapsen ja lapsen tarvitsemaa hoidon jatkuvuutta tarjoavien virastojen tai henkilöiden välillä.

Edustajan tehtäviin ei kuulu lapsen päivittäinen hoito, kasvatus tai muu huolenpito. Kotoutumislain 87 c §:n mukaan edustajan on saatava hyvinvointialueelta lasta koskevat välttämättömät tiedot. Edustajan on oltava tietoinen siitä, kuka on alaikäisen vastuutyöntekijä hyvinvointialueella.

ELY-keskus voi pyytää hyvinvointialueen nimeämään vastuuhenkilön, esimerkiksi sosiaalityöntekijän, kuntaan osoitettavalle alaikäiselle kuntaan osoittamisen yhteydessä. Vastuuhenkilön yhteystiedot toimitetaan kuntaan osoittamisen yhteydessä edustajalle tiedoksi. Jos hyvinvointialue ei pysty nimeämään vastuuhenkilöä vielä kuntaan osoittamisen yhteydessä, hyvinvointialue voi nimetä muun yhteyshenkilön, joka tarvittaessa alaikäisen asiasta vastaa. Mikäli lapsi asuu läheisensä tai sukulaisensa kanssa yksityismajoituksessa, on tärkeää, että edustaja tekee tiivistä yhteistyötä lapsen sukulaisten kanssa.

Jos edustaja tarvitsee tulkkia tapaamiseensa perheryhmäkodissa asuvan edustettavansa kanssa, perheryhmäkoti tilaa tulkin. Perheryhmäkoti voi varata ELY-keskuksen ohjeiden mukaisesti budjettiinsa rahaa tulkkipalveluihin. Perheryhmäkotien kustannusten korvaamista on kuvattu yllä kappaleessa 2.1.

Jos edustaja tarvitsee tulkkausta tavatakseen yksityismajoituksessa asuvaa edustettavaansa, hyvinvointialue tilaa tulkin edustajan pyynnöstä. Edustaja ei voi tilata tulkkia itse, vaan on yhteydessä esimerkiksi edustettavansa sosiaalityöntekijään. Hyvinvointialue hakee kotoutumislain 48 §:n mukaisesti korvauksia tulkkauksista KEHA-keskukselta.

4. Lastensuojelulain velvoitteet hyvinvointialueelle tietyissä erityistilanteissa

Jos lapsi on tullut Suomeen huoltajansa kanssa, on huoltajan mahdollista sopia lapsen hoidosta ja huolenpidosta läheisen tai sukulaisen kanssa samalla tavalla kuin kenen tahansa muunkin kuntalaisen. Huoltajan valitsema henkilö siis huolehtii lapsesta esim. huoltajan ulkomaanmatkan ajan. Tähän sopimiseen ei tarvita viranomaisia.

Mikäli lapsi on tullut huoltajansa kanssa Suomeen ja siirtyy pysyväisluonteisesti yksityiskotiin ja pois vanhempansa hoidosta, on toimittava lastensuojelulain yksityisesti sijoitettujen lasten hoidon valvontaa

koskevan 81 §:n edellyttämällä tavalla. Sen mukaan lapsesta on viipymättä ilmoitettava hyvinvointialueelle. Ilmoituksen on velvollinen tekemään sekä lapsen huoltaja, että henkilö, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu.

Ilmoituksen saatuaan hyvinvointialueen on selvitettävä, sopiiko yksityiskoti olosuhteiltaan lapsen hoitoon ja kasvatukseen, kykeneekö lapsen luokseen ottanut henkilö huolehtimaan lapsesta sekä onko sijoitus lapsen edun mukainen. Tilannetta on mahdollista selvittää esimerkiksi tapaamalla lasta ja lapsen hoitoonsa ottanutta henkilöä tai tekemällä kotikäynti.

Sijoituksen hyväksymisestä on tehtävä päätös lastensuojelulain 81 §:n 2 momentin nojalla ja siihen on mahdollista hakea oikaisua hyvinvointialueelta. Ratkaisuun voi edelleen hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen. Muutoksenhakuun ovat oikeutettuja 12 vuotta täyttänyt lapsi, lapsen huoltaja ja se henkilö, jonka hoitoon lapsi on sijoitettu.

Hyvinvointialueen on selvitettävä lapsen hoitoonsa ottaneelle henkilölle hänen oikeutensa ja velvollisuutensa sekä tuettava tarvittaessa hoitajaa aloittamalla lastensuojelun asiakkuus ja järjestämällä lastensuojelulain avohuollon tukitoimia lapsen hoidon ja kasvatuksen edistämiseksi. Edellytyksiä lapsen yksityismajoituksessa asumisen jatkumiselle ja tukitoimien tarvetta on tarpeen mukaan seurattava. Hyvinvointialueen on pidettävä rekisteriä lapsista, jotka sen alueelle on sijoitettu yksityisesti. (Lastensuojelulaki 81 §:n 3 ja 4 mom.) Yksityinen sijoitus ei luo lapsen hoidosta vastaavalle henkilölle oikeutta perhehoitolain mukaisiin palkkioihin ja kulukorvauksiin.

Jos yksityiskoti tai siinä annettu hoito ja kasvatustodetaan sopimattomaksi tai puutteelliseksi, hyvinvointialueen on yritettävä saada aikaan korjaus. Jollei korjausta saada aikaan, hyvinvointialue voi kieltää lapsen pitämisen tässä yksityiskodissa. Hyvinvointialueen on tällöin huolehdittava, että lapsen hoito ja kasvatustodetaan hänen etunsa ja tarpeidensa mukaan, tarvittaessa lastensuojelun sijaishuollossa.

Kiellosta lapsen pitamisestä yksityiskodissa on tehtävä muutoksenhakukelpoinen päätös lastensuojelulain 81 §:n 5 momentin nojalla. Päätös voidaan saattaa oikaisuvaatimuksena hyvinvointialueen tutkittavaksi ja edelleen valituksena hallinto-oikeuden ja valitusoikeudella korkeimman hallinto-oikeuden tutkittavaksi. Asianosaisiksi asiassa katsotaan henkilö, kenen luokse lasta ollaan yksityisesti sijoittamassa, lapsen huoltaja ja 12 vuotta täyttänyt lapsi.

Lastensuojelulaki velvoittaa hyvinvointialuetta toimimaan myös niissä tilanteissa, joissa lapsen hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Jos esimerkiksi huoltaja on jättänyt lapsensa ilman hänen tarvitsemaansa hoitoa ja huolenpitoa, on tilanteesta tehtävä lastensuojeluilmoitus (Lastensuojelulaki 25 §). Lastensuojelun tehtävänä on selvittää lastensuojelun tarvetta lastensuojelulain 26 §:n mukaisesti.

Mikäli lastensuojelulain 27 §:n edellytykset täyttyvät, aloitetaan lapselle lastensuojelun asiakkuus ja tarvittaessa tehdään kiireellinen sijoitus, mikäli lapsi on huolenpidon puutteiden vuoksi välittömässä vaarassa ja lastensuojelulain 40 §:n edellytykset täyttyvät. Sijoituksen aikana on selvitettävä, mikä

pitkäaikainen asumismuoto olisi lapsen edun mukainen, jos todetaan, että lapsen huoltaja on poistunut pitkäaikaisesti maasta ja perusteita huostaanotolle ei ole.

Mikäli kyseessä on kansainvälistä suojelua saava lapsi, kotikunnan omaava tilapäistä suojelua saava lapsi tai kiintiöpakolaisena tullut lapsi, ja hän jää ilman huoltajansa hoitoa ja huolenpitoa esimerkiksi huoltajan menehtymisen vuoksi, voi hyvinvointialue ratkaista lapsen pitkäaikaisen asumisen vastaavalla tavalla kuin ilman huoltajaa tulleiden lasten kohdalla. Tällöin lapsi voi asua esimerkiksi perheryhmäkodissa, hän saa kotoutumislain mukaista tukea ja hänelle on nimettävä edustaja. Lisäksi hyvinvointialueelle korvataan hänen asumisensa ja muiden palveluiden kustannukset kotoutumislain mukaisesti. Myös perheryhmäkodissa asumisen aikana lasta voidaan tarpeenmukaisesti tukea esimerkiksi lastensuojelun avohuollon tukitoimilla tai muilla sosiaalihuollon palveluilla.

Lisätietoja:

Neuvotteleva virkamies Anna Bruun, TEM, 0295 048 254

Erityisasiantuntija Henna Leppämäki, STM, 029 516 3132

Sähköposti: etunimi.sukunimi(at)gov.fi

Liitteet:

LIITE 1: Kuntapaikan hakeminen tilapäistä suojelua saavalle ilman huoltajaa olevalle alaikäiselle

LIITE 2: Perheryhmäkodin perustaminen - edellytykset ja toiminta 2023 - tietoa hyvinvointialueille ja kunnille

Jakelu:

hyvinvointialueet, kunnat

Tiedoksi:

Suomen Kuntaliitto, ELY-keskukset, Maahanmuuttovirasto, vastaanottokeskukset